

Tuğrul Gökmen ŞAHİN

Arş. Gör. Dr. | Res. Assist. Ph.D.

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Malatya-TÜRKİYE
Inonu University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education, Malatya TÜRKİYE
ORCID: 0000-0003-2107-9670
tuğrul.sahin@inonu.edu.tr

Uğur SANDIKÇI

Öğretmen | Teacher

Milli Eğitim Bakanlığı, Afyon-TÜRKİYE
Ministry of National Education, Afyon-TURKIYE
ORCID: 0009-0004-5343-9540
ugur.sandikci@meb.gov.tr

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" İsimli Şiirinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Temalara Uygunluk Açısından İncelenmesi

Öz

Ahmet Hamdi Tanpınar (1901-1962), Türk şiirinin önemli isimlerinden biridir. Ahmet Hamdi'nin şiiri; kullandığı teknikler, imajların çokluğu, anlamın kapalılığı ve dili kullanma yöntemleri ile özüne ulaşılması zor bir şiirdir. Şiirde rüya ve zaman kavramlarını kullanarak saf şiire ulaşmayı amaçlamış ve bunun yanında varlık ile yokluk arasındaki çatışmadan beslenerek eserler vermiştir. Varlık ile yokluğu ele alırken kullandığı temalar arasında ölüm ve yalnızlık birçok eleştirinin dikkatini çekmiş ve Ahmet Hamdi'nin şiirleri üzerine günümüze kadar çok sayıda inceleme yapılmıştır. Ahmet Hamdi'nin ölüm ve yalnızlık temalarına yoğunluk vermesindeki en büyük etken annesini henüz 13 yaşında iken kaybetmesidir. Ölüm teması üzerine şiirler yazan şair, annesi Nesime Bahriye Hanım için de şiirler yazmıştır ve bunlardan birisi "Annem İçin" şiiridir. Çalışmada Ahmet Hamdi'nin "Annem İçin" şiirinin Türkçe ders kitaplarında yer alan temalara uygunluğuna bakılması amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi durum deseni tercih edilmiştir. Veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Erdemler, millî kültürümüz; birey ve toplum, okuma kültürü, iletişim, hak ve özgürlükler, duygular ve sanat temalarına ilişkin şiirde göndermeler görülmektedir. Millî dil zevkine varılmasında öncülük eden yeni ifade olanakları sunan kimi zaman örtük kimi zaman uzak çağrışımlar kullanarak duyguların daha iyi dile getirilmesini sağlayan Ahmet Hamdi'yi yeni nesille tanıştırmak için ders kitaplarının en iyi materyal olduğu unutulmamalıdır. Sonuç olarak çalışmadaki bulgular ışığında uygun temalar esas alındığında "Annem İçin" şiiri ders kitaplarında yer bulacak şiirleri arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Hamdi Tanpınar, Şiir, Ölüm, Anne sevgisi, Türkçe ders kitabı, Tema.

The Analysis of Ahmet Hamdi Tanpınar's Poem "For My Mother" in terms of Compliance with the Themes in Turkish Textbooks

Abstract

Ahmet Hamdi Tanpınar (1901-1962) is one of the most important figures of Turkish poems. Ahmet Hamdi's poem is a poem whose essence is difficult to reach with the techniques he uses, the multiplicity of images, the closeness of meaning and the methods of using language. He aimed to reach pure poems by using the concepts of dream and time in poems and besides, he produced works by feeding on the conflict between existence and non-existence. Death and loneliness among the themes he used while dealing with existence and non-existence have attracted the attention of many critics and many studies have been made on Ahmet Hamdi's poems until today. The biggest factor in Ahmet Hamdi's focus on the themes of death and loneliness was the loss of his mother when he was only 13 years old. The poet, who wrote poems on the theme of death, also wrote poems for his mother Nesime Bahriye Hanım and one of them is the poem "For My Mother". In the study, it was aimed to examine the suitability of Ahmet Hamdi's poem "For My Mother" to the themes in Turkish textbooks. Qualitative research method case design was preferred in the study. The data were analyzed descriptively. Virtues, our national culture, individual and society, reading culture, communication, rights and freedoms, emotions and art themes are referenced in the poem. It should not be forgotten that textbooks are the best material for introducing Ahmet Hamdi, who pioneered the taste for national language, offered new expression possibilities, and sometimes used implicit and sometimes distant connotations to better express emotions, to the new generation. As a result, in the light of the findings of the study, the poem "For My Mother" is among the poems that will find a place in textbooks when appropriate themes are taken as basis.

Keywords: Ahmet Hamdi Tanpınar, Poems, Death, Mother's love, Turkish textbook, Theme.

Giriş

Türk Şiirinde Ahmet Hamdi Tanpınar

Ahmet Hamdi, Türk edebiyatında şair kimliğinin yanında araştırmacı, yazar, eleştirmen olarak da karşımıza çıkar. Sanat anlayışında mükemmelliği arar ve çatışmalardan yararlanır. Ahmet Hamdi'nin sanat anlayışını anlamamızda şiirleri önemli rol oynamaktadır. Şiirlerinin beslendiği iki önemli kaynak vardır. Bunlar; Türk dil yapısı ve Fransız şiiri ağırlıklı olmak ile beraber Batı edebiyatıdır. Ahmet Hamdi'nin şiir hayatının oluşmasına zemin hazırlayan en önemli isimler Türk edebiyatında Yahya Kemal ve Ahmet Haşım, Fransız edebiyatında ise Stephane Mallarme, Charles Baudelaire, Paul Verlaine, Gerard de Nerval gibi isimlerdir.

Ahmet Hamdi'nin şiirlerindeki Türk şairlerinin etkisine bakıldığında Ahmet Haşım ön plana çıkmaktadır. Ahmet Hamdi, Ahmet Haşım için şu cümleleri söyleyerek Türk şiirindeki başarısından bahsetmektedir: "Biz ilk defa olarak Ahmet Haşım ile Avrupalı manasında ve beşeri nispette büyük şiiri tanıdık; şiirin arkasındaki bütün estetik ve nizam âleminin mevcudiyetindeki zarureti öğrendik" (Tanpınar 2007, s. 295). Ahmet Hamdi'nin şiirlerine bakıldığında kullandığı göl, deniz, yıldız, gece, gül gibi imajların Ahmet Haşım'den kaldığı ve iki şairin de şiirlerini sembolizm akımının etkisinde kaleme aldıkları görülmektedir. Ahmet Haşım'ın yanında Tanpınar'ın şiir dünyasını etkileyen diğer şair de Yahya Kemal'dir. Yahya Kemal'in şiirleri ile tanıştıktan sonra Tanpınar'ın şiirleri yeniden şekillenir ve Haşım'ın etkisi azalır. Yahya Kemal, Ahmet Hamdi'nin Edebiyat Fakültesi'nden hocasıdır. Hocasının dili kullanmadaki ustalığı, sözcük seçimindeki titizliği Tanpınar için yeni bir bakış açısı olmuştur. Şiirin yapısı, mısra düzeni olarak Yahya Kemal'in izinden giden Tanpınar muhteva anlamında Ahmet Haşım'i izlemiştir.

Tanpınar şiirlerini karamsar bir bakış açısı ile çaresizlik, yalnızlık, ölüm, zaman gibi temalar üzerine yazmıştır. Bu temaları işlerken kullandığı imajlar, kapalı ve yoğun bir anlam oluşturmuştur. Sosyal bir varlık olan insanın iç dünyasına yoğunlaşan şair, annesinin vefatının etkisi ile ölüm temasına birçok şiirinde yer vermiştir. Ölüm temasına yer verdiği şiirlerinde de anlam yoğun ve kapalı olarak karşımıza çıkar.

Tanpınar'ın günümüze ulaşan eserlerinin hemen hepsi okuyucun için önemli olup Türk edebiyatının yapı taşları arasındadır. Bu eserlerden bazıları şu şekildedir: Mahur Beste, Huzur, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Sahnenin Dışındakiler; Beş Şehir, Yaşadığım Gibi; 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Üzerine Makaleler; Abdullah Efendi'nin Rüyalari, Yaz Yağmuru vd. Bahsi geçen eserlerden bazıları Tanpınar'ın vefatından sonra yayımlanmıştır.

Muhteva

Tanpınar'ın şiire başladığı dizeler ölüm temasının işleneceğinin habercisidir.

İssiz bir mezarlık, kimsesiz bir yer

Türk edebiyatında ölümden sonraki hayat olan ahiret inancı vardır. Bu inanç sebebi ile fani yaşamı sona erenlerin bedeni kıyamet günü yeniden dirilmek üzere toprağa gömülür. Bedenlerin toprağa gömülü olarak beklediği alanlara mezar, mezarlık denir. Şiirin ilk dizesinde gördüğümüz mezarlık kelimesi ile ölümden bahsedileceği anlaşılmaktadır. Mezarlıklar; ziyaretçi gelse de ölüye saygıdan dolayı sessiz olunan, akşamları ise ziyaretçilerin pek gitmediği yerlerdir. İşte bu yüzden ıssız ve kimsesiz kelimeleri şiirde mezarlık tasviri için kullanılmıştır.

Şiirin tümüne bakıldığında kullanılan "bir yığın toprak, mermer, haşır olmuş, matem renkli serviler, hüzün, gözyaşı" gibi kelimeler temanın ölüm olduğunu kanıtlar niteliktedir. Diğer eserlerinde de ölüm temasını işleyen şair bu şiirinde aynı temayı anne sevgisi ve özlemi ile birleştirmiştir. Şiirin ilk dizesinden alınan ölüm haberinin sonraki dizelere bakıldığında anneye ait olduğu anlaşılmaktadır.

Seni gömdük anne yıllarca evvel

...

Öksüzlük denilen acıyla vurgun

Genç yaşta annesini kaybeden şair bu şiirinde ölüm temasını işlerken zihnimizde ölümü çağrıştırabilecek birçok kelimeyi ustalıklı kullanmış dizeler arasındaki konu geçişlerini bu kelimeler ile sağlamıştır.

Bir yığın toprakla bir parça mermer, Üstünde yaşınla, adın.

İlk mısradaki yer alan "bir yığın toprak" ifadesi ölen kişinin bedenini mezara koyduktan sonra üzerine atılan toprağı çağrıştırırken hemen devamında yer alan "bir parça mermer" ifadesi mezarlığın kime ait olduğunu, doğum ve ölüm tarihlerinin yazıldığı mezar taşını ifade etmektedir. Nitekim bu ifade ikinci mısradaki yer alan "üstünde yaşınla, adın" ifadelerinden de anlaşılmaktadır. İşte bu şekilde şair kelime ile çağrıştırdığı ölüm temasını mısra ve mısralar arası geçişler ile tüm şiirde işlemiştir.

Yapı

Şiir dördüklüklerden oluşmaktadır ve toplamda 4 dördüklüktür. Şiirin geneline bakıldığında ölüm üzerinden şairin annesinin ölümü işlenmiştir. Parçalara ayrıldığında 1 ve 2. dördüklüklerde mezar ve mezarlık konuları işlenirken 3. dördüklükte ölen kişinin şairin annesinin olduğu işlenmiştir. Son dördüklüğe geldiğimizde ise şairin annesinin ölümü üzerine hissettiği duygulardan bahsedildiğini görmekteyiz. Şair birçok şiirinde yer verdiği ölüm, yalnızlık, fanilik konularını bu şiirde de ele almıştır. Başlarda annenin kaybından bahsedildiği düşünülen şiiri biraz irdelediğimizde sonlara doğru ölümün anneden soyutlanarak zamana yansıtıldığı görülmektedir. Şair, annesinin ölmesi ile zaman arasında bağlantı olduğunu yazdığı mısralar ile belirtmektedir. "Bir yığın toprakla bir parça mermer" dizesindeki çaresizlik, "Sırıyla haşır olmuş orda ebedin" dizesi ile ölüm ve sonsuzluk ile bütünleşir. Mezar ve toprak, faniliği hatta yok oluşu çağrıştırır.

Başucunda matem renkli serviler Hüzniyle titreşir sanki hayatın

Şair için serviler yaşamı temsil etmektedir. Servilerin yeşil ve kahvengimsi tonları, ince ve uzun duruşları matem andırmaktadır. Hatta matem bir rengi olmamasına rağmen "matem renkli serviler" sözü ile servileri zihnimizde daha iyi canlandırmaktadır. Mezarlıklarda bulunan ağaçların rüzgârda esmesi ile kıpırdayan gövde ve yaprakları şaire hayatı anımsatmaktadır. Sanki rüzgârın etkisi ile değil de hüzün ile titremeleri şiirde bir huzursuzluk havası oluşturmaktadır.

Annesini yitirdiği için öksüz olan şair kendini de ölü olarak tasvir etmiştir.

Öksüzlük denen acıyla vurgun Bir başka ölüydük bu toprakta biz

Şair yaptığı bu tasvir ile varlığın özünün maddede olmadığını belirtmekte ve beden var olsa da ruh halinin farklılık gösterebileceğine işaret etmektedir. Şiirde annesizlikten kaynaklanan bir yalnızlıktan da bahsedilebilir.

Tema

Görüldüğü üzere şiirde anlatılanların odak notası ve dolayısıyla merkez kişisi şairin annesidir. Şair, şiirde kendi ağzı ile seslense de odak noktası annesi olduğu için şiirin başlığını da buna uyarak "Annem İçin" koymuştur. Ahmet Hamdi birçok şiirinde annesini ve ölümü işlemiştir. Annesini genç yaşta kaybeden şairin anne sevgisinden eksik büyümesi onda bazı psikolojik travmalara sebep olmuş ve bu da bir imaj olarak çoğu şiirine yansımıştır. Bu şiirde ise anne ve ölüm kavramları bir bütün olarak ele alınmıştır. Genelde karamsar hatta bazen nihilist denecek seviyede yaklaşımlara giden şair bu şiirinde de yalnızlık ve ölüm ile hüznü işlemiştir. Ahmet Hamdi'nin şiirlerinde an, zaman, kadın, sonsuzluk gibi imajların kullanılması yalnızlık duygusunun okuyucuya aktarılmasında çok etkili olmuştur. Bu şiirde imajlar yine annenin ölümü başta olmak üzere "Kimsesiz bir akşam ziyaya bedel, Sırıyla haşır olmuş orda ebedin" mısraları ile kadın, zaman ve sonsuzluk üzerinden işlenmiştir. Ahmet Hamdi'de fanilik ve ölüm kavramları bazen kaçış, uzaklaş

bazen de teslimiyet, kabulleniş hissi oluşturur. Ölüm karşısındaki çaresizlik, şairi yalnızca sürüklemiştir. Bu yalnız kalma durumu kimi zaman maddi kimi zamansa manevi yalnızlıktır. Bazı eserlerinde yalnızlığa ve din motiflerine yer veren şair, sonsuzluğu ve faniliği zamanla ilişkilendirmiştir.

Ahmet Hamdi'nin şiirlerinde yer alan ölüm anlayışı yukarıda da belirttiğimiz gibi dini motifler ile İslam kültüründen izler taşır. Ölüm ve sonsuzluk çatışmasını şiirlerine taşımasının sebebi şairin şu sözleri ile daha iyi anlaşılmaktadır. "Allah'a inanıyorum. Fakat tam Müslüman mıyım bilemem." (Batur, 1992, s.310). Ahmet Hamdi'ye ait olduğuna bildiğimiz bu cümlelere baktığımızda şiirlerinde ölümü hem maddi hem manevi olarak işlese de çatışma içerisinde olmasının sebebinin bir nebze daha anlıyoruz. Ahmet Hamdi için ebediyet, sanatsal bir sonsuzluktur. Şair kendi toplumundan kopmamış ve soyuta yönelerek eserlerinde mistik bir hava yaratmıştır. Mehmet Kaplan bu durumu "Mistik olmamakla beraber 'ezeli hakikat', 'güzellik', 'ebediyet' ve 'mükemmeliyet' i arayışıyla mistiklere çok yakışır" (Tanpınar, 2011, s.11) diyerek açıklamaktadır.

Şairin şiir anlayışının geneline baktığımızda ölüm, yalnızlık, varoluş, kadın temalarını işlediğini görürüz. Bu şiirde ise yoğun olarak ölüm teması işlenmiştir.

Dil ve Üslup

Üslup; bir çağa, bir ülkeye ya da bir sanatçıya özgü teknik, renk, söyleyiş ve biçimlendirme özelliğidir. Şiir içinse üslup, anlatma biçimi olarak tanımlanır.

Ahmet Hamdi Tanpınar, eserlerini kaleme alırken dil ve üslup noktasında önce Ahmet Haşim'in etkisinde kalmıştır. Yahya Kemal ile tanıştıktan sonra ise Ahmet Haşim'in etkisi az da olsa kırılmıştır. Ahmet Hamdi eserlerinde artık Yahya Kemal'in dili kullanma becerisini örnek almış ve onun Türkçeyi kullanmadaki ustalığından etkilenmiştir. Şair Türkçeyi kullanırken yazım ve noktalama kurallarına önem vermiştir. İmla ve noktalama ihlali yapmamaya dikkat etmiştir. Ahmet Hamdi'nin eserlerinde genel üslup noktasında hem Ahmet Haşim'in hem de Yahya Kemal'in etkisinden söz etmek mümkündür.

Dünyayı hareketli gören şair ve yazarlar bu hareketi eserlerine taşımak için fiilleri yoğun olarak kullanır. Dünyayı durgun olarak gören şair ve yazarlar ise bu durgunluğu eserlerinde sıfat ve isimleri yoğun olarak kullanarak okuyucuya aktarır. Bu noktada eserlerde kullanılan fiil, isim veya sıfatların yoğunluğu sanatçının dünyaya olan bakış açısı hakkında bilgi verir diyebiliriz. Ahmet Hamdi'nin ise eserlerinde isimler önemli yer tutar. Fiillerin oranı isim ve sıfatlara göre azdır. Sadece isimlerden oluşan cümleleri hatta eserleri vardır. Bu duruma şairin "Uyanma" ve "Deniz Ufkunda" eserleri örnek olarak verilebilir. Bu eserlerde hiç çekimli fiil yoktur. Örneğimize devam edecek olursak şairin "Bir Heykel İçin" şiirinde iki çekimli fiil vardır. Bu eserler başta olmak üzere şairin diğer eserlerine de bakıldığında şair, hayatı dinamik ve hareketli bir yerden ziyade sakin, durgun bir yer olarak görmektedir. Ahmet Hamdi'nin "Annem İçin" şiirini bu bağlamda incelediğimizde 1. dörtlükte haşır olmuş, 2. dörtlükte titreşir, 3. dörtlükte gömdük çekimli fiillerinin kullanıldığı, son dörtlükte ise çekimli fiile yer verilmediği görülmektedir. Şiirde şair hayata olan bakış açısını kullandığı kelime türleri ile okuyucuya aktarmıştır. Ölümünden, yalnızlıktan bahseden şairin bakış açısı bu şiirde de sakin ve durgundur.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın şiirlerinde kullandığı üslupta hâkim olan diğer bir unsur ise renklerdir. Şiirde kullanılan renkler şairin psikolojik durumu hakkında okuyucuya ipucu verir. Ahmet Hamdi'nin Dergâh dergisinde yayımlanan şiirlerine kızıl rengin hâkim olduğu görülmekte ve bu durum Ahmet Haşim'in etkisi olarak yorumlanmaktadır. Şair kızıl rengini şiirlerinde genelde güneşin doğuşu ve batışı sırasında oluşan görüntüyü ve ateşi tasvir etmek için kullanmıştır. Şairin şiirlerine hâkim olan diğer renk ise mavidir. Maviyi şairin en önemli eserlerinden biri olan "Ne İçindeyim Zamanın" adlı şiirde görmekteyiz.

Kökü bende bir sarmaşık Olmuş dünya sezmemekteyim. Mavi, masmavi bir ıstık Ortasında yüzmekteyim.

Ahmet Hamdi "Bursa'da Zaman" adlı şiirinde mavi, beyaz ve yeşili birlikte kullanmıştır. Yeşil ve mavinin birlikte olan uyumu doğa tasviri için önemlidir.

Yüzlerce çeşmenin serinliğinden Ovanın yeşili göğün mavisi

Ve mimarilerin en ilahisi.

...

Ömrünün timsali beyaz Nilişer Türbeler, camiler, eski bahçeler

...

Yeşil türbesini geçtik diün akşam

...

Beyaz bahçesinde su seslerinin.

Birçok şiirinde renklere yer veren ve bu renkler ile imgeleri canlı tutarak tasvirler yapan Ahmet Hamdi Tanpınar, "Annem İçin" şiirinde doğrudan bir renk kullanmamış, ölüm havasını okuyucuya vermek için matem renkli serviler ifadesine yer vermiştir.

Ahmet Hamdi Tanpınar, şiirlerindeki anlamı güçlendirmek için tasvirde sonra söz sanatlarına da yer vermektedir. Birçok şiirinde söz sanatlarına çokça yer veren Ahmet Hamdi, bu şiirinde de söz sanatına yer vermiştir;

Bir yağın toprakla bir parça mermer, Üstünde yazılı yaşınla, adın;

Başucunda matem renkli serviler Hüzniyle titreşir sanki hayatın.

Şiirin 2. dördlüğünde yer alan matem, mermer, servi ve toprak kelimeleri mezarlık ve ölüm çağrışımı yapmaktadır. Bu sözcükler arası tenasüp (uygunluk) sanatı vardır.

Kimsesiz bir akşam ziyaya bedel/ Kimsesiz bir akşam, ezelden yorgun

Şiirin 3. ve 4. dördlüğünde yer alan kimsesiz bir akşam ifadesinde akşam hiç kimse tarafından sahiplenilmemiş canlı bir varlık gibi gösterilmektedir. Bu ifadede teşhiş (kişileştirme) sanatı vardır.

Kimsesiz bir akşam, ezelden yorgun Hüzniyle erirken Dicle de sessiz, Öksüzlük denilen acıyla vurgun

Bir başka ölüydük bu toprakta biz.

Şiirin son dördlüğünde yer alan Hüzniyle erirken Dicle de sessiz ifadesinde bulunan Dicle, Elazığ-Diyarbakır-Bağdat-Musul şehirlerinden geçen nehirdir. Şair bu ifadesinde Dicle'nin hüzünlendiği için eridiğini ifade etmektedir. Hüzünlenmek insana ait bir duygu olduğu için bu ifadede teşhiş (kişileştirme) sanatı vardır.

"Annem İçin" adlı şiirde dil en genel özelliği ile tasvir edici bir fonksiyonda kullanılmıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın üslubu Yahya Kemal'in üslubu gibi temiz, duru bir Türkçeden ve Ahmet Haşim'in üslubu gibi renkler başta olmak üzere tasvirlerin güçlülüğü için sembolik imgelerden oluşmaktadır. Bu şiirde de şair duru bir Türkçe kullanmış ve betimleme ile birçok tasvire yer vermiştir. Okuyucuya şiirdeki duyguyu geçirmeyi bu imge ve imajlar ile başarmıştır.

Ahenk

11'li hece ölçüsü ile kaleme alınan "Annem İçin" şiirinin nazım birimi dördlüktür ve şiir toplamda 4 dördlükten oluşmuştur. Şiirde ritmi sağlamak için şiir, çapraz kafiye ile kafiyelenmiştir. Şiirinin kafiye şeması abab, abab, cdcd, bebe şeklindedir.

Şiirdeki dördlüklerin oluşmasında hece vezni ile birlikte muhtevanın gerektirdiği anlam ve duygu akışı da belirleyici olmuştur. Şiirin bütünündeki konu aynı olsa da dördlüklerin oluşmasında konunun daralması ya da yön değiştirmesi de etkili olmuştur.

Şiirin ahengini sağlayan en temel öğelerden birisi kafiye ve rediflerdir. Şiirde redif ve kafiyelere yer verilmiştir;

İssiz bir mezarlık, kimsesiz bir yer Gölgesinde ulu, loş bir mâbedin

Bir yağın toprakla bir parça mermer Sırrıyla başı olmuş orda ebedin.

Şiirin ilk dördlüğündeki 1. ve 3. mısralarda yer alan yer ve mermer kelimelerinde e ve r harfleri ortak olduğu için tam kafiyedir. Bu mısralarda redif yoktur. Aynı dördlükte bulunan 2. ve 4. mısralarda yer alan mabedin ve ebedin kelimelerinde -in eki tamlayan ekidir ve rediftir. Yine aynı kelimelerde bulunan b, e ve d harfleri zengin kafiyedir.

Bir yağın toprakla bir parça mermer, Üstünde yazılı yaşınla, adın;

Başucunda matem renkli serviler Hüzniyle titreşir sanki hayatın.

Şiirin ikinci dördlüğünde bulunan 1. ve 3. mısralarda yer alan mermer ve serviler kelimelerinde e ve r harfleri ortak olduğu için tam kafiyedir. Bu mısralarda redife yer verilmemiştir. Aynı dördlükte yer alan 2. ve 4. mısralarda bulunan adın ve hayatın kelimelerinde -ın eki tamlanan ekidir ve rediftir. Kafiye ise bu dizelerde iki farklı bakış açısı ile ele alınmalıdır. Bunlar: Kulak için kafiye ve göz için kafiye. Recaizade Mahmut Ekrem'in savunucusu olduğu kulak için kafiye anlayışına göre şiir dinlenirken d ve t sesleri aynı seslerdir. Bu durumda ad kelimesi hayat kelimesinin içinde olduğu için tunç kafiyedir. Muallim Naci Bey'in savunucusu olduğu göz için kafiye anlayışına göre ise bu kelimelerde bulunan d ve t sesleri farklı seslerdir ve herhangi bir kafiye yoktur.

Seni gömdük anne yıllarca evvel Gözyaşlarımızla bu ıssız yere Kimsesiz bir akşam ziyaya bedel Matem dağıtırken hasta kalplere.

Şiirin üçüncü dördlüğünde bulunan 1. ve 3. mısralarda yer alan evvel ve bedel kelimelerinde e ve l harfleri ortak olduğu için tam kafiyedir. Bu mısralarda redife yer verilmemiştir. Aynı dördlükte yer alan 2. ve 4. mısralarda bulunan yere ve kalplere kelimelerinde -e yönelme hal ekidir ve rediftir. Yine aynı kelimelerde bulunan e ve r harfleri tam kafiyedir.

Kimsesiz bir akşam, ezelden yorgun Hüzniyle erirken Dicle de sessiz, Öksüzlük denilen acıyla vurgun

Bir başka öliydük bu toprakta biz.

Şiirin dördüncü dördlüğünde bulunan 1. ve 3. mısralarda yer alan yorgun ve vurgun kelimelerinde r, g, u ve n harfleri ortak olduğu için zengin kafiyedir. Bu mısralarda redife yer verilmemiştir. Aynı dördlükte yer alan 2. ve 4. mısralarda bulunan sesiz ve biz kelimelerinde bulunan i ve z harfleri tam kafiyedir. Bu mısralarda redife yer verilmemiştir.

Şiirin ahengini sağlayan diğer bir öge de tekrarlardır. Şiirde tekrarlar farklı yöntemler ile yapılabilir. Aynı kelime her dördlükte kullanılabilir veya ikilemelere yer verilebilir. Bu şiirde ikilemeye yer verilmemiştir. Kelime tekrarları da yok denecek kadar azdır; "toprak": 1. dördlük, 2. dördlük ve 4. dördlükte olmak üzere toplamda 3 defa kullanılmıştır. "mermer": 1. Dördlük ve 2. dördlükte olmak üzere toplamda 2 defa kullanılmıştır. "matem": 2. Dördlük ve 3. dördlükte olmak üzere toplamda 2 defa kullanılmıştır.

Şiirde yer yer tekrar eden kelimeler, zarflar, sıfatlar, zamirler ve diğer kelime grupları şiirin ritmik yapısını şekillendirdiği gibi şiirde verilmek istenen duyguların belirginleşmesini sağlamıştır.

Yöntem

Çalışmanın Deseni

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışmasına göre yapılandırılmıştır. Durum çalışması, bir belirli durumun derinlemesine analiz edilmesi ve ayrıntılı bir şekilde betimlenmesi amacıyla gerçekleştirilir (Creswell, 2021, p.100). Araştırmada çalışılacak durum Ahmet Hamdi Tanpınar'ın annem için adlı şiirinin Türkçe ders kitaplarında yer alan temalara göre betimlenmesi ve analiz edilmesi sağlanacağı için durum çalışması tercih edilmiştir. Araştırmacılar durumu sınırlandırdığı için burada model olarak tekli araçsal durum çalışmasını tercih etmişlerdir. Böylece araştırmacılar tek bir konuya odaklanmışlar ve soruların analizi için sorulara ulaşılabilecek dokümanların kullanılmasını uygun bulmuşlardır. Literatürde, benzer çalışmalarda derinlemesine bir durumu incelemek için çoklu veri toplama yöntemlerinin kullanılması sıklıkla önerilirken, bu

çalışmada ise soruların niteliği üzerine yoğunlaşarak doküman incelemesi yöntemi tercih edilmiş ve öğrenciler ile öğretmenler gibi ilgili paydaşlarla görüşmeler gerçekleştirilmemiştir (Creswell, 2021).

Veri Toplama Süreci ve Analizi

Bu çalışmada nitel araştırma kapsamında doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılacak durum hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini içerir (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 189). Bu kapsamda araştırmanın verilerini Ahmet Hamdi Tanpınar'ın annem için adlı şiiri ve Türkçe ders kitaplarında yer alan temalar oluşturmaktadır. Çalışmada verileri toplama sürecinde doküman incelemesinden yararlanıldığı için etik kurul izni alınmamıştır. Veriler betimsel olarak "Annem İçin" adlı şiir Türkçe ders kitabında yer alan her temaya göre analiz edilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmacılar çalışmanın yöntem kısmında, incelenen dokümanların sayı ve özelliklerini, nasıl seçildiklerini ve araştırmada kullanılan analiz türünü ayrıntılı olarak ifade etmişlerdir. (Creswell & Miller, 2000; Johnson, 1997). Aktarılabilirlik, çalışmanın sonuçlarının benzer durumlara aktarılması olarak tanımlanır (Fraenkel et al., 2012, p. 107). Bu kapsamda, araştırmanın aşamaları ilgili bölümlerde detaylı bir şekilde açıklanmıştır. İç geçerlik, farklı araştırmacıların aynı verileri kullanarak aynı sonuca ulaşip ulaşmayacağını kapsar (Fraenkel et al., 2012, p. 165). Bu kapsamda elde edilen veriler araştırma problemine uygun olacak ölçüde araştırmacılar tarafından detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Dış geçerlik araştırma sürecinin detaylandırılmasını ifade eder (Fraenkel, et al., 2012, s.103). Bu kapsamda araştırma sürecinde yapılanlar ilgili bölümlerde detaylandırılarak edilen sonuçlar alanında uzman bir Türkçe eğitimcisine kontrol ettirilmiştir.

Bulgular

Türkçe Dersi Öğretim Programı kapsamında yer alan temalar bağlamında, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" adlı şiiri incelendiğinde; eserde erdemler, millî kültür, birey ve toplum, kişisel gelişim ve vatandaşlık başlıkları altında tanımlanan değer ve temaların izlerine rastlanmaktadır. Bu inceleme, Tanpınar'ın eserinin, öğretim programında belirtilen değerler ve temalarla nasıl bir ilişki içerisinde olduğunun derinlemesine anlaşılmasına olanak tanımaktadır. Erdemler, millî kültürümüz; birey ve toplum, okuma kültürü, iletişim, hak ve özgürlükler, duygular ve sanat temalarına ilişkin şiirde göndermeler görülürken, millî mücadele ve Atatürk, bilim ve teknoloji, sağlık ve spor ve vatandaşlık temalarına ilişkin şiirde doğrudan bir gönderme olmadığı için bu kısımdaki incelemeye bu temalar dâhil edilmemiştir.

1. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" Şiirinde Erdemler Teması

"Annem İçin" başlıklı şiirde Ahmet Hamdi Tanpınar, birçok erdemli duyguyu işlemiştir. Bu bölümde, şiirde sıkça rastlanan erdemlerin analizine yer verilmiştir.

Sevgi ve Vefa: Şiir, Tanpınar'ın annesine olan derin sevgisini vurgulayan birçok dizeyle doludur. Özellikle "Bir günümüz bile sensiz geçmezken" dizesi, şairin annesine olan vefasını yansıtmaktadır. Bu dize, ayrılığın acısının ve bu acıya rağmen sürdürülen sevginin sürekliliğini işaret eder.

Saygı: Tanpınar, şiirinde annesine duyduğu derin saygıyı da ortaya koymaktadır. Mezarda bile saygıyla anılan anne figürü, bu derin hürmetin bir sembolü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sabır ve Sadakat: "Seni gömdük anne yıllarca evvel" dizesi, zamanın geçmesine rağmen duyulan sadakatin ve sabrın bir yansımasıdır. Şair, annesine olan bağlılığını ve bu bağlılığın zamanla sarsılmadığını bu dize ile vurgulamaktadır.

Kardeşlik ve Yardımlaşma: "Öksüzlük denilen acıyla vurgun/Bir başka ölüydük bu toprakta biz." dizeleri, bireyler arasındaki derin bağın ve ortak acının bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dize, yitirilenlerin ardından kalanların, bu acıyı birlikte nasıl taşıdıklarını ima eder.

"Annem İçin" başlıklı şiir, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın erdemler konusundaki duyarlılığını ve bu erdemleri nasıl işlediğini göstermektedir. Tanpınar'ın erdemlere verdiği önem, bireyin hayatındaki bu erdemlerin ne denli belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır.

2. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" Şiirinde Millî Kültür Teması

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" adlı şiiri, Türk milletinin derin köklerine ve millî kültürüne dair bazı önemli yansımalar içermektedir. Bu bölümde, şiirde millî kültürün nasıl işlendiğine dair bulgulara yer verilmektedir.

Aile: Tanpınar'ın bu şiirinde anneye olan bağ, ailenin birey üzerindeki derin etkisini yansıtmaktadır. Ailenin, Türk milletinin temel taşı olarak konumlandığı bu eserde, bireyin ailesine olan bağlılığı ve sevgisi vurgulanır.

Büyüklerimize Olan Saygı: Şairin annesine duyduğu saygı, Türk kültürünün büyüklere olan sevgi ve saygı değerine bir örnektir. Bu, bireyin büyüklerine olan derin hürmetini ve bu hürmetin kültürel temellerini işaret eder.

Gelenekler ve Kültürel Miras: Şiirde, "İssız bir mezarlık, kimsesiz bir yer" ve "Gölgesinde ulu, loş bir mâbedin" dizeleriyle atıf yapılan mezarlık ve mâbed kavramları, Türk kültürünün ölüm sonrası ritüellerine ve inançlarına dikkat çekmektedir. Bu dizeler, Tanpınar'ın geleneklere ve kültürel mirasa verdiği önemi yansıtmaktadır.

Türkçe'nin Gücü: Tanpınar'ın dildeki sadeliği, Türkçe'nin duygusal ifade gücünü ve zenginliğini öne çıkarır. Şairin dil seçimleri, millî kültürün dil boyutundaki yansımalarını göstermektedir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın millî kültüre olan bakışını ve bu kültürün edebiyatımızda nasıl işlendiğini göstermektedir. Tanpınar'ın bu şiirde millî kültüre dair dokunuşları, bireyin ve toplumun kimliğindeki millî kültürün belirleyici rolüne işaret etmektedir.

3. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" Şiirinde Birey ve Toplum Teması

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" adlı şiirinin incelemesi, birey ve toplum temasının çeşitli yönlerini yansıtan belirgin izlenimleri ortaya koymaktadır. Şiirin dilindeki derin duygu yüklü sadelik, ana dilin bireyin duygularını yansıtmadaki eşsizliğine ve ifade gücüne işaret ediyor. Bu, bireyin topluma aidiyetini ve kültürel bağını gösteren bir unsur olarak dikkat çeker.

Tanpınar'ın annesine olan özlemi ve acısı, okuyucuda evrensel bir empati oluşturabilir. Bu, bireyin toplumda karşılaştığı evrensel kayıplarla ve acılarla bağlantılıdır. "Öksüzlük denilen acıyla vurgun / Bir başka ölüydük bu toprakta biz." dizeleri, bireyin toplumda farklılık ve yalnızlık hissini ifade eder. Bu, her bireyin toplum içinde özgün deneyimler taşıdığına ve bu deneyimlerin toplumun genel yapısıyla çatışabileceğine işaret edebilir.

"İssız bir mezarlık, kimsesiz bir yer" dizesi, bireyin ölüm karşısında toplumsal ritüellere ve anlamlandırılmalara nasıl tepki verdiğini gösteriyor. Ayrıca şiir, ölenleri yad etme ve onları anma pratiğinin, toplumda dayanışma ve komşuluk ilişkilerinin önemli bir parçası olduğunu yansıtmaktadır.

Bu bulgular, Tanpınar'ın "Annem İçin" adlı şiirinin birey ve toplum teması bağlamında nasıl bir izlenim oluşturduğunu göstermektedir. Şiir, bireyin toplum içerisindeki yerini, deneyimlerini ve duygusal tepkilerini öne çıkararak bu temanın farklı yönlerini aydınlatmaktadır.

4. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" Şiirinde Okuma Kültürü Temasının Yansımaları

Tanpınar'ın "Annem İçin" adlı şiiri, Türk edebiyatının öne çıkan eserlerinden biri olarak, okuma kültürü ve dil sevgisi bağlamında derin izlenimler sunmaktadır. Şiirin ifade ettiği derin duygusallık, Türkçenin eşsiz ifade kabiliyetine bir övgü olarak değerlendirilebilir. Şiirde kullanılan dilin sadeliği ve aynı zamanda derinliği, dilin kudretini ve ona duyulan sevgiyi yansıtır.

Tanpınar'ın kullandığı "Öksüzlük denilen acıyla vurgun", "matem renkli serviler", "ziyaya bedel" gibi ifadeler, Türkçenin güzelliğini vurgular. Bu ifade kombinasyonları, dilin potansiyelini en iyi şekilde kullanarak okuyucuya duygusal bir deneyim sunmaktadır. Tanpınar, evrensel temaları (anne özlemi, yas, hüzn) Türkçenin özgün yapısıyla birleştirerek sunuyor. Bu da dilin bireysel ve evrensel deneyimleri köprüleme yeteneğini gösteriyor. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın diğer eserleri ve yazıları incelendiğinde, onun Türkçeye olan derin bağlılığı ve bu dili kullanma yeteneği kolaylıkla fark edilir. Şairin dil sevgisi, onun eserlerindeki zenginlik ve derinlikle kendini gösterir.

Bu bilgilerle, "Annem İçin" adlı şiirin, okuma kültürü ve dil sevgisi bağlamında nasıl bir izlenim oluşturduğu anlaşılmaktadır. Tanpınar, bu eseriyle dilin bireysel ve toplumsal deneyimleri anlatma gücünü başarılı bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu, onun Türkçeye olan derin sevgisinin ve bu dili ustaca kullanma becerisinin bir göstergesidir.

5. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" Şiirinde İletişim Temasının Yansımaları

Tanpınar'ın "Annem İçin" adlı şiirinde iletişimin, özellikle aile içi ve toplumla iletişimin önemli bir tematik yere sahip olduğunu görmekteyiz.

Aile İletişimi: Şiirde, şairin annesiyle olan duygusal bağının derinliği vurgulanır. "Bir günümüz bile sensiz geçmezken/Şimdi mezarına hasretiz anne..." dizeleri, bu duygusal iletişimin ne kadar güçlü olduğuna işaret eder. Ayrıca, anneye olan fiziksel iletişimin kopmasının getirdiği hüzn ve özlem de belirgin bir şekilde hissedilir.

İnsanlarla İletişim: "Kimsesiz bir akşam ziyaya bedel/Matem dağıtırken hasta kalblere" dizeleri, bireyin toplumsal olaylar karşısındaki tepkilerini ve bu olayların insanlar arası iletişimi nasıl etkilediğini yansıtmaktadır. Toplumsal yasin ve matem, bireyler arasında ortak bir duygusal dil oluşturduğu görülmektedir.

İletişimin Yokluğu ve Özlem: Fiziksel iletişimin olmadığı anlarda bile şair, annesiyle duygusal bir bağlantı kurmayı sürdürmektedir. Bu, gerçek iletişimin sadece sözlü değil, aynı zamanda duygusal bir süreç olduğunu göstermektedir. İletişimin yokluğunda bile duygusal bağın sürdüğü, insanın sevdiğiyle olan bağının kesintisiz olduğu vurgulanır.

Tanpınar'ın eserlerinde sıkça karşılaşılan aile, sevgi, özlem ve toplumsal ilişkiler temaları, onun iletişime verdiği önemi ve bu temanın eserlerindeki yerini ortaya koymaktadır. "Annem İçin" adlı şiirin, iletişim teması bağlamında derin izlenimler bıraktığı görülmektedir. Ahmet Hamdi Tanpınar, bu eseriyle iletişimin bireyin duygusal dünyasında ve toplumsal ilişkilerinde oynadığı kritik role dikkat çekmektedir. Bu analizle, Tanpınar'ın, aile içi ve toplumla iletişimin insan yaşamındaki yerini ve önemini başarılı bir şekilde yansıttığı sonucuna ulaşabiliriz.

6. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" Şiirinin Hak ve Özgürlükler Teması Altında İncelenmesi

Tanpınar'ın "Annem İçin" adlı şiirinin incelenmesi sonucunda, hak ve özgürlükler temasının çeşitli yönleriyle nasıl işlendiğini saptamak mümkündür:

Temel Hak ve Özgürlükler: Şiirde anlatılan annenin yokluğu ve bu yokluğa bağlı olarak hissedilen derin özlem, bireyin temel hakları arasında yer alan duygusal ifade özgürlüğünü yansıtmaktadır. Tanpınar'ın annesi hakkındaki bu derin duygusal ifadesi, insanın sevgiye, hüzn ve yaşama dair haklarına bir gönderme olabilir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği/Adaleti: Tanpınar, şiirdeki anne figürüyle, toplumsal cinsiyet rollerini ve kadının toplumdaki yerini sorgulamış olabilir. Annesine duyduğu derin sevgi ve özlem, kadının toplumda hak ettiği öneme işaret eder. Bu perspektiften bakıldığında, Tanpınar'ın kadın-erkek eşitliğine ve kadının toplumdaki rolüne dair bir takdirini hissetmek mümkündür.

Demokrasi ve Duygusal İfade Özgürlüğü: Tanpınar, annesine olan duygularını açıkça ifade ederek, demokrasinin en temel unsurlarından biri olan ifade özgürlüğünün bir yansımasını

sunmuştur. Bireyin duygularını özgürce ifade edebilmesi, demokratik bir toplumun vazgeçilmez özelliklerinden biridir.

Bu bulgular doğrultusunda, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" adlı şiirinin hak ve özgürlükler teması altında farklı boyutlarıyla ele alınabileceğini söyleyebiliriz. Şairin, temel haklar, toplumsal cinsiyet eşitliği ve ifade özgürlüğüne dair duyarlılığı, eserinde belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

7. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" Şiirinin Kişisel Gelişim Teması Altında İncelenmesi

Tanpınar'ın "Annem İçin" başlıklı eserinin kişisel gelişim konusundaki yansımalarına yönelik incelememiz, aşağıdaki sonuçları ortaya koymuştur:

Empati: Şiirde belirgin olan annenin yokluğuna dair duyulan hüznün ve özlem, şairin empati yeteneğini öne çıkarmaktadır. Bu duygusal yaklaşım, okuyucunun benzer hislerle bağlantı kurmasına olanak sağlar.

Öz Eleştiri ve Öz Saygı: Tanpınar, annesine duyduğu sevgi ve saygıyla bireysel duyguları ve yaşanmışlıkları üzerinden bir öz eleştiri ve öz saygı göstermektedir. Bu, bireyin içsel dünyasında kendiyi hesaplaşmasını ve kendine değer atfetmesini yansıtır.

Sorumluluk: Şairin annesinin anısını ve değerlerini sürdürme arzusu, bireyin geçmişiyle ve ailesiyle olan bağını sürdürme sorumluluğuna dikkat çeker. Bu, bireyin kökenlerine ve ailesine karşı duyduğu derin sorumluluk duygusunu yansıtmaktadır.

Öz Güven: Tanpınar'ın duygusal derinliğiyle eserini sunuşu, bireyin özgün düşüncelerini ve duygularını cesurca ifade etme kapasitesinin bir göstergesidir. Şiirdeki bu ifade tarzı, Tanpınar'ın öz güveninin bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

"Annem İçin" adlı eserin, kişisel gelişim yönünden çeşitli boyutlarıyla zengin bir içeriğe sahip olduğunu söylemek mümkündür. Tanpınar'ın bu eserindeki duygusal ve bireysel yaklaşımı, kişisel gelişimin farklı yönlerini yansıtan bir panorama sunmaktadır.

8. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" Şiirinin Duygular Teması Bağlamında İncelenmesi

"Annem İçin" adlı eserin duygular temasıyla ilişkili alt duygular incelemesinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Bağışlama: Şiirin genelinde Tanpınar'ın annesi hakkındaki ifadelerinde, herhangi bir olumsuzluğa veya geçmişte yaşanmış hüznü anılara rağmen belirgin bir bağışlama ve kabullenme hissiyle karşılaşmaktadır. Bu, Tanpınar'ın annesiyle olan ilişkisindeki olası gerilimleri ya da kırıklıkları bile büyük bir olgunlukla ele aldığını ve onları bağışladığını gösteriyor olabilir.

Sevgi: Tanpınar, annesine olan sevgisini derin bir özlemlerle ifade eder. Özellikle "Bir günümüz bile sensiz geçmezken" gibi dizeler, bu duygusal bağın sürekli ve değişmez bir nitelikte olduğuna işaret eder. Bu sevgi, şairin annesiyle olan ilişkisinin yoğunluğunu ve önemini vurgulamaktadır.

Takdir Etme: Şair, annesini ve onun yaşantısını övgüyle anlatır. Bu, Tanpınar'ın annesine olan saygısını ve ona duyduğu takdiri yansıtmaktadır. Annesinin hayatına ve birlikte geçirdiği zamanlara duyduğu minnet, şiirin hemen her dizesinde belirgindir.

Bu bulgular, "Annem İçin" adlı eserin duygusal yansımaların ve bireysel tepkilerin bir araya gelmesiyle şekillenen bir yapıda olduğunu göstermektedir. Tanpınar'ın bu şiirdeki duygusal derinliği, bağışlama, sevgi ve takdir etme gibi temel duygusal temaların incelenmesi için zengin bir içerik sunmaktadır.

9. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Annem İçin" Şiirinin Sanat Teması Bağlamında İncelenmesi

"Annem İçin" adlı eserin sanat teması bağlamında incelemesinde; Tanpınar'ın şiirindeki dil, ritim ve imgeler estetik bir bütünlük taşıdığı görülmektedir. Özellikle şairin sözcük seçimleri ve betimlemeleri, onun estetik algısının ve yaratıcılığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu özellikler, Tanpınar'ın şiir sanatındaki özgün yerini belirler. Ayrıca; şairin, annesine olan sevgi ve özlem duygularını estetik bir dille ifade edişi, sanatın duyguları aktarma kapasitesini öne çıkarmaktadır. Bu kapasite, sanatın birey üzerindeki etkileyici ve empati oluşturan gücüne işaret eder.

Tanpınar'ın duygusal yükü olan temaları sanatsal bir araçla ele alışı, sanatın insanda terapötik ve dönüştürücü bir etkiye sahip olabileceğini göstermektedir. Bu, sanatın bireyin duygusal dünyasında yarattığı derin izleri ve etkileşimleri vurgulamaktadır. Bu eserin, Tanpınar'ın sanatsal yaratıcılığının ve estetik derinliğinin farklı yönlerini yansıttığını ifade etmek gerekir.

Sonuç

Dili bir sığınak olarak seçen ve eserlerinde ruh halini kullandığı imge ve imajlar ile okuyucuya yansıtan Ahmet Hamdi, anne sevgisinden mahrum büyüdüğü için bu şiirinde yalnızlık ve anne sevgisini güçlü bir şekilde işlemiştir. Nesirle meşgul olurken şiire olan yönelimi estetik kaynaklı olup söz sanatları, sıfat, zarf gibi anlamı güçlendirecek unsurları sıkça kullanmaktadır. Ahmet Hamdi kalemi oldukça kuvvetli bir yazar, şair ve araştırmacıdır. Şiirde seçtiği dil çok anlamlıdır. Kullandığı sözcükleri düz anlamıyla değerlendirmemek mecaz, imaj ve sembollerle zenginleştirdiğini unutmamak gerekir. "Annem İçin" şiirine bakıldığında kelimeleri kullanım biçimi ve yansıttığı güçlü anlam görülmektedir Ahmet Hamdi "Annem İçin" şiirinde seçtiği kelimeler, kullandığı söz sanatları, imge ve imajlar, şiirinin dış yapısı, kullanılan kafiye ve redifler ile amaçladığı duyguyu okuyucuya yansıtabilmektedir. Bu haliyle ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinlerin (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019) seçiminde Ahmet Hamdi tercih edilmelidir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'na (MEB, 2019) bakıldığında her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan; "Erdemler", "Millî Kültürümüz", "Millî Mücadele ve Atatürk" temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur. Zorunlu temalar dışında verilen diğer temalar (birey ve toplum, okuma kültürü, iletişim, hak ve özgürlükler, kişisel gelişim, bilim ve teknoloji, sağlık ve spor, zaman ve mekân, duygular, doğa ve evren, sanat, vatandaşlık, çocuk dünyası) seçmeli olup kitap yazarlarının tercihine bırakılmıştır. Bulgular neticesinde "Annem İçin" şiirinde; zorunlu temalardan olan "Millî Mücadele ve Atatürk" temasına ilişkin göndermelere rastlanmamış olması şiirin her sınıf düzeyi için bu temada kullanılmaması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra yine zorunlu temalardan olan "Erdemler" temasına ilişkin şiirde sevgi, vefa, saygı, kardeşlik ve yardımlaşma ile sabır ve sadakate yer verildiği görülmektedir. Zorunlu temalardan olan bir diğer başlık yine şiirdeki dizelerle desteklenen "Millî Kültürümüz"dür. Dizelerde Millî Kültüre ait aile, büyüklere saygı, gelenekler ve kültürel miras ile Türkçenin gücü işlenmiş olup şiirin bu temaya da uygun olduğu düşünülmektedir.

Yazarın annesine olan özlemi ve hissettiği acı, okuyucuda evrensel bir empati oluşturabilir. Bu, bireyin toplumda karşılaştığı evrensel kayıplarla ve acılarla bağlantılıdır. Bu yönüyle "Birey ve Toplum" temasında yer bulabilir. Aynı zamanda toplumsal yasın ve matem, bireyler arasında ortak duygusal bir dil oluşturması ve dizelerde aile içi iletişim, toplumsal iletişim ve iletişimsizlik halinde insanın yaşadıklarına yer vermesiyle iletişim temasına da söz konusu şiirin uygun olduğu görülmektedir.

Hak ve özgürlükler temasına ilişkin ise açık olmamakla birlikte örtük değinmeler söz konusudur. Şiirdeki anne figürüyle şairin toplumsal cinsiyet rollerini ve kadının toplumdaki yerini sorguladığı düşünülebilir. Aynı zamanda annesine duyduğu derin sevgi ve özlem, kadının toplumda hak ettiği öneme işaret eder. Şairin kapalı bir anlatımı tercih etmesine karşın bu denli örtük bir

anlamı hitap edeceği yaş grubunun görememesi göz ardı edilmemelidir. Empati, öz eleştiri, öz saygı, özgüven ve sorumluluğa ilişkin yansımaların olduğu şiir "Kişisel Gelişim" yönünden zengin bir içeriğe sahiptir. Benzer şekilde duygular ve sanat temaları içinde seçtiği kelimeleri birer madde olarak düşünmeyip dilin gelişimine ve duyguları daha iyi ifade edişe katkıda bulunan, yeni ifade olanakları yaratan, uzak çağrışımlar kullanarak duyguları ve icra ettiği sanatı daha iyi dile getiren "Annem İçin" şiiri tercih edilebilir.

Milli dil zevkine varılmasında öncülük eden yeni ifade olanakları sunan kimi zaman örtük kimi zaman uzak çağrışımlar kullanarak duyguların daha iyi dile getirilmesini sağlayan Ahmet Hamdi'yi yeni nesille tanıştırmak için ders kitaplarının en iyi materyal olduğu unutulmamalıdır. Sonuç olarak çalışmadaki bulgular ışığında uygun temalar esas alındığında "Annem İçin" şiiri ders kitaplarında yer bulacak şiirleri arasındadır.

Kaynakça

- Altıntop, K. (2019). *Bütün yönleriyle Ahmet Hamdi Tanpınar*. Ezgi Yayınları.
- Batur, E. (1992). *Ahmet Hamdi Tanpınar'dan seçmeler*. Yapı Kredi Yayınları.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri*. (S. B. Demir & M. Bütün, Çev.). Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice*, 39(3), 124-130.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). Mc Graw Hill.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1.2.3.4.5.6.7. ve 8. sınıflar)*. Devlet Kitapları
- Tanpınar, A. H. (2007). *Edebiyat üzerine makaleler*. Dergâh Yayınları.
- Tanpınar, A.H. (2011). *Bütün şiirleri*. Dergâh Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Seçkin Yayıncılık